

Naszym celem jest wymiana doświadczeń zawodowych członków Sekcji oraz popularyzacja wiedzy przyrodniczej. Prowadzimy prelekcje, webinaria i konsultacje dla publiczności, a także szkolenia dla nauczycieli oraz zajęcia terenowe i warsztaty dla uczniów i studentów. Uczestniczymy w organizowaniu zjazdów polskich ogrodów botanicznych, a od 2000 roku organizujemy zagraniczne wyprawy przyrodnicze, w których biorą udział botanicy i biolodzy innych specjalności.

Na zdjęciach: w centrum – Ogród Botaniczny UJ w Krakowie (fot. Maria Lankosz-Mróż); z lewej od góry – aleja lilaków w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Warszawskiego (fot. Jarosław Deluga), tulipany w Ogrodzie Botanicznym w Łodzi (fot. Marek Jakubowski), jesień w Ogrodzie Botanicznym UMCS w Lublinie (fot. Monika Książek), staw w Arboretum w Bolestraszcach pod Przemyślem (fot. Michał Bosek). Opracowanie graficzne – Agnieszka Rudak, koncepcja – Halina Galera

11.6. Sekcja Ogrodów Botanicznych i Arboretów (1973)

†Waldemar BUCHWALD¹
Maria LANKOSZ-MRÓZ²
Elżbieta MELON³

¹Instytut Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich, Państwowy Instytut Badawczy
ul. Wojska Polskiego 71b, 60-630 Poznań

²Ogród Botaniczny Uniwersytetu Jagiellońskiego
ul. Kopernika 27, 31-501 Kraków
e-mail: m.lankosz-mroz@alumni.uj.edu.pl

³Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego
Al. Ujazdowskie 4, 00-478 Warszawa
e-mail: emelon@biol.uw.edu.pl

DOI: https://doi.org/10.5586/978-83-963503-1-2_11-06

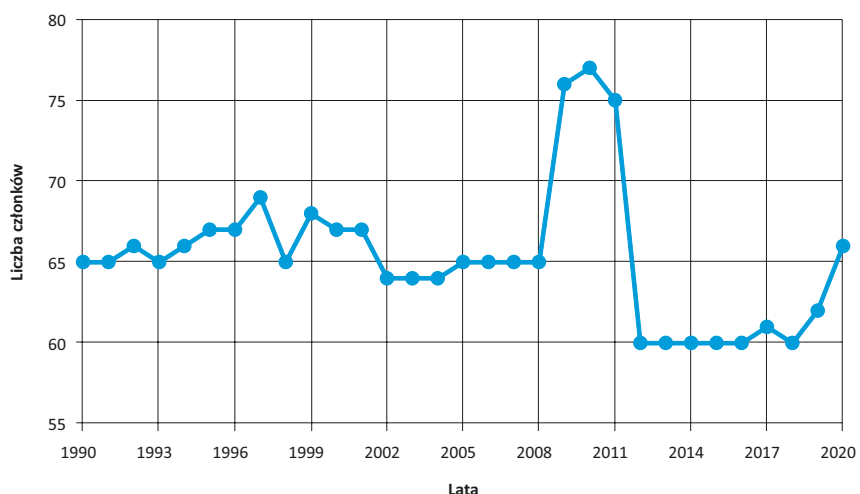
11.6.1. Powstanie Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów

Uchwałę o powołaniu Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów Polskiego Towarzystwa Botanicznego podjęto w trakcie Zjazdu PTB w Warszawie w 1972 roku, a pierwsze posiedzenie Komitetu Organizacyjnego odbyło się 17 lutego 1973 r. W nowo powołanym Zarządzie Sekcji przewodniczącym został prof. Jan Walas (1903–1991), zastępcą przewodniczącego – doc. dr Zofia Gumińska (1917–2006), sekretarzem – dr Bogusław Molski (1932–1989) (Tab. 11.6.1). Zgodnie z postanowieniami Zarządu, Sekcja miała stanowić forum wymiany poglądów dla osób zajmujących się pracą naukową, popularyzacją wiedzy botanicznej i dydaktyką w ogrodach botanicznych i arboretach. Zarząd opracował regulamin organizacyjny Sekcji.

Tabela 11.6.1. Skład Zarządu Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów od pierwszego posiedzenia Komitetu Organizacyjnego w dniu 17 lutego 1973 r. do 2022 r.

Lata	Przewodniczący	Wiceprzewodniczący	Sekretarz
1973	Jan Walas	Zofia Gumińska	Bogusław Molski
1977	Bogusław Molski	Krystyna Kukułczanka	Andrzej Marczewski
1980	Krystyna Kukułczanka	Maria Górską	Mieczysław Tokarski
1984	Kazimierz Szczepanek	Bolesław Osiński	Maria Lankosz-Mróż
1990	Maria Lankosz-Mróż	Wiesław Gawryś	Bogdan Zemanek
1997	Łucja Świłło	Maria Lankosz-Mróż	Teresa Bielska
2002	Maria Lankosz-Mróż	Ewa Jerzak	Teresa Bielska
2010	Maria Lankosz-Mróż	Waldemar Buchwald	Elżbieta Melon
2016	Waldemar Buchwald	Maria Lankosz-Mróż	Elżbieta Melon
(od XI 2020)	Maria Lankosz-Mróż		

Na Zjeździe PTB w Warszawie w 1972 roku powstała także Rada Ogrodów Botanicznych i Arboretów, grupująca kierowników poszczególnych placówek. W 1974 r. została ona przekształcona w Komisję Ogrodów Botanicznych i Arboretów przy Komitecie Botaniki PAN. Znaczącą część funkcji Komisji w 1996 r. przejęła niezależna federacja ogrodów botanicznych pod nazwą „ROBiA”.

Ryc. 11.6.1. Liczba członków Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów w latach 1990–2020

W 2011 r. została ona przeorganizowana w stowarzyszenie zarejestrowane pod nazwą „Rada Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce”. Członkami stowarzyszenia są dyrektorzy i kierownicy polskich ogrodów botanicznych (w tym także wyspecjalizowanych, m.in. arboretów, palmiarni, ogrodów roślin leczniczych, ogrodów górskich) lub ich jednostek organizacyjnych. Głównym celem tej organizacji jest wspieranie rozwoju ogrodów botanicznych. Cel ten jest realizowany m.in. w ścisłej współpracy z Sekcją Ogrodów Botanicznych i Arboretów PTB, która liczy średnio 65 osób (Ryc. 11.6.1).

11.6.2. Działalność naukowa

Drugie posiedzenie Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów odbyło się w dniach 12–15 września 1973 r. w ramach Zjazdu PTB w Krakowie. Wygłoszono wówczas cztery referaty poświęcone rytmice rozwojowej roślin w warunkach miejskich, aklimatyzacji bambusów w Polsce, uprawom hydroponicznym oraz metodom ochrony zasobów genowych. Uczestnicy posiedzenia zapoznali się również z działalnością naukową, dydaktyczną i popularyzatorską Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ponadto kierownicy pozostałych ogrodów i arboretów przedstawili krótkie sprawozdania z prac badawczych prowadzonych w poszczególnych ośrodkach.

W 1977 roku został wybrany nowy Zarząd i odbyły się dwa posiedzenia członków Sekcji w Arboretum SGGW w Rogowie i Ogrodzie Botanicznym UMCS w Lublinie. W trakcie spotkań przedstawiono kolekcje roślinne zgromadzone w obu instytucjach i omówiono ich dorobek naukowo-dydaktyczny. Podjęto także inicjatywę wydania wspólnego informatora o ogrodach botanicznych i arboretach, a także prezentowania poszczególnych placówek w kolejnych numerach czasopisma *Wiadomości Botaniczne*. Ostatecznie monografię poświęconą polskim ogrodom botanicznym i arboretom, wydano pod redakcją prof. Aleksandra Łukasiewicza dziesięć lat później (*Ogrody Botaniczne i Arboreta w Polsce* 1987).

Kolejne posiedzenie Sekcji odbyło się 11 września 1980 r. w trakcie Zjazdu PTB w Lublinie. Wybrano na nim kolejny Zarząd oraz przedyskutowano stan kolekcji roślin ginących i chronionych w polskich ogrodach i arboretach. W ramach sesji terenowej zapoznano się z aktualnym stanem kolekcji tego typu zlokalizowanej w Ogrodzie Botanicznym UMCS w Lublinie.

W maju 1981 roku odbyło się posiedzenie Sekcji w Krakowie, na którym przedstawiono zamierzenia budowy nowego ogrodu botanicznego i zorganizowano wizję lokalną terenów przewidywanych dla tego celu. Na spotkaniu wygłoszono referat poświęcony kryteriom nazewnictwa polskiego dla roślin egzotycznych.

Następne spotkanie miało miejsce w czerwcu 1982 r. w Instytucie Botaniki Akademii Rolniczej w Szczecinie. Zaprezentowano na nim wyniki badań fenologicznych prowadzonych w ogrodach botanicznych i arboretach. Zapoznano się także z kolekcjami roślinnymi zgromadzonymi w ogrodach dendrologicznych w Glinnej i Przelewicach.

W maju 1983 roku w Krakowie, z okazji dwusetlecia Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, zorganizowana została trzydniowa konferencja poświęcona roli ogrodów botanicznych w rozwoju badań naukowych i popularyzacji wiedzy botanicznej, w trakcie której wygłoszono 12 referatów.

W czerwcu 1984 r., w ramach Zjazdu Sekcji Dendrologicznej PTB w Laskach koło Łodzi, dokonano wyboru nowego Zarządu Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów oraz przedstawiono trzy referaty dotyczące działalności ogrodów botanicznych.

Kolejne posiedzenie Sekcji odbyło się w dniach 3–4 maja 1985 r. w Przemyślu, gdzie wygłoszono 14 referatów przedstawiających problematykę parków zabytkowych i ogrodów botanicznych w południowo-wschodniej Polsce. W trakcie sesji terenowej uczestnicy zwiedzili Arboretum w Bolestraszcach, zabytkowe parki w Krasieczynie i Dubiecku oraz rezerwat z *Fritillaria meleagris* w Krównikach.

Na Zjeździe Sekcji, który odbył się w dniach 17–19 maja 1988 r. w Krakowie, wygłoszono 13 referatów poruszających zagadnienia biologii i ekologii gatunków ginących oraz problematykę ich ochrony *ex situ* w ogrodach botanicznych. W drugim dniu konferencji odbyła się sesja terenowa w rezerwacie Skołczanka koło Tyńca z roślinnością ciepłolubną. Była ona połączona z demonstracją metod stosowanych w badaniach populacyjnych.

Na wspólnym posiedzeniu Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów oraz Sekcji Dendrologicznej, w czasie Zjazdu PTB w 1989 r. w Katowicach, wygłoszono 6 referatów poświęconych problematyce dendrologicznej, scharakteryzowano ogrody botaniczne w Korei Północnej, a także przedstawiono sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Ogrodów Botanicznych w Budapeszcie (1989).

Na kolejnym Zjeździe PTB w Kielcach w dniach 1–5 września 1992 r., w czasie sesji organizowanej wspólnie przez Sekcję Ogrodów Botanicznych i Arboretów oraz Sekcję Dendrologiczną, zaprezentowano 1 referat oraz 2 plakaty. Przedstawiały one edukacyjną i popularyzatorską rolę ogrodów botanicznych oraz kolekcje roślin zagrożonych i ginących.

Na obradach Sekcji, podczas Zjazdu PTB w Krakowie w czerwcu 1995 r., przedstawiono 7 wykładów i 18 plakatów. W pierwszym wystąpieniu zaprezentowano założenia metodyczne i stan kolekcji wybranych zbiorowisk roślinnych utworzonych w Ogrodzie Botanicznym PAN w Powsinie. Pozostałe wykłady dotyczyły kolekcji roślin rzadkich oraz ustawowo chronionych w polskich ogrodach botanicznych, badań nad kotewką orzechem wodnym (*Trapa natans*) oraz starych odmian jabłoni, a także impresji przyrodniczych z podróży do Stanów Zjednoczonych.

W dniach 26–28 czerwca 1997 r. w Krakowie odbył się Zjazd Ogrodów Botanicznych i Arboretów współorganizowany przez Radę Ogrodów Botanicznych. Wygłoszono tam 12 referatów, których tematem była problematyka ochrony *in situ* oraz *ex situ* roślin rzadkich i zagrożonych w ogrodach botanicznych. Część terenowa odbyła się w Tatrzańskim Parku Narodowym, Górskim Ogrodzie Botanicznym PAN w Zakopanem oraz na torfowisku Bór na Czerwonym w okolicach Nowego Targu. Przeprowadzono także zebranie wyborcze Sekcji (Ryc. 11.6.2).

Na Zjeździe PTB w Poznaniu we wrześniu 2001 r. wygłoszono 3 referaty dotyczące ekspansji obcych gatunków roślin w Europie, działalności Ogrodu Botanicznego w St. Louis (USA) i kiełkowania nasion sukulentów oraz zaprezentowano 10 plakatów.

We wrześniu 2004 roku na Zjeździe PTB zorganizowanym przez ośrodki naukowe w Toruniu i Bydgoszczy zaprezentowano 5 referatów i 12 plakatów. Prelekcje dotyczyły roli środków

Ryc. 11.6.2. Wybory do Zarządu Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów – komisja skrutacyjna: Hanna Werblan-Jakubiec, Tomasz Nowak, Jerzy Piórecki, Kraków, 1997 r. (fot. A. Mróz)

Ryc. 11.6.3. Zjazd PTB Szczecin, 2007 r., zebranie sprawozdawczo-wyborcze Sekcji (fot. A. Mróz)

multimedialnych w prezentacji kolekcji botanicznych, spontanicznej flory Ogrodu Botanicznego UAM w Poznaniu, zakładania łąk rajgrasowych (*Arrhenatheretum*) w ogrodach, walorów przyrodniczych parków podworskich Równiny Sławeńskiej oraz konferencji ogrodów botanicznych krajów niemieckojęzycznych, która odbyła się w Wiedniu.

W ramach Zjazdu PTB w Szczecinie we wrześniu 2007 r. członkowie Sekcji przedstawili 4 wykłady poświęcone zasadom budowy alpinariów, konwencji CITES, irysom z grupy *Laevigatae* oraz ogrodom i roślinności południowych Włoch. Po sesji referatowej odbyły się zebranie sprawozdawcze i sesja plakatowa (Ryc. 11.6.3).

We wrześniu 2010 r., podczas Zjazdu PTB w Warszawie, wygłoszono referaty prezentujące historię Ogrodu Dydaktyczno-Doświadczalnego Uniwersytetu Łódzkiego oraz odmiany pochodzące od róży gęstokolczastej (*Rosa spinosissima*) zgromadzone w PAN Ogrodzie Botanicznym-CZRB w Powsinie. Po sesji plakatowej przeprowadzono zebranie sprawozdawczo-wyborcze Sekcji, na którym wybrano nowy Zarząd.

Na Zjeździe PTB w Olsztynie w czerwcu 2013 r. podsumowano seminaria terenowe Sekcji zorganizowane w latach 2001–2013. Kolejny wykład dotyczył wzrostu i kwitnienia odmian róży francuskiej (*Rosa gallica*). Zaprezentowano również charakterystykę kianianki odgiętej (*Cuscuta reflexa*). Po zebraniu członków Sekcji odbyła się sesja plakatowa (Ryc. 11.6.4).

Na obradach Sekcji, w trakcie Zjazdu PTB w Lublinie w czerwcu 2016 r., wygłoszono 4 referaty przedstawiające działalność Ogrodów Botanicznych Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Polskiej Akademii Nauk oraz Ogrodu Dydaktyczno-Doświadczalnego Uniwersytetu Łódzkiego. Pokazano także relację z seminarium terenowego Sekcji, które odbyło się w południowych Włoszech i na Malcie. Zjazd zakończył się zebraniem wyborczym Zarządu Sekcji.

W ramach Zjazdu PTB w Krakowie w lipcu 2019 r. zaprezentowano 7 wykładów i 11 plakatów. Wykłady poświęcone były bankom nasion, badaniom bioróżnorodności, fitoakumulacji ołowiu przez rośliny oraz gatunkom inwazyjnym. Przedstawiono także relacje z XXVII Seminarium Terenowego Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów, którego tematem była górską i śródziemnomorska flora Hiszpanii i Portugalii oraz z wizyt w Dolinie Róż w Bułgarii i Ogrodzie Botanicznym na wyspie Bali.

Ogrody botaniczne są miejscem prowadzenia badań z zakresu nauk biologicznych i innych dziedzin pokrewnych. Problematyka naukowa, podejmowana przez ogrody jest ukierunkowana głównie na ochronę zasobów roślinnych oraz biologię, ocenę zmienności i autoekologię. Prowadzone w nich

Ryc. 11.6.4. Zjazd PTB Olsztyn, 2013 r., sesja plakatowa Sekcji (fot. A. Mróz)

prace dotyczą także oceny bogactwa i różnorodności flor miejscowych, fitosocjologii i ekologii zbiorowisk roślinnych oraz krajobrazowego zróżnicowania roślinności. Umożliwiają one badania z zakresu morfologii i anatomii rozwoju roślin, ich fenologii, aklimatyzacji i introdukcji. Członkowie Sekcji są inicjatorami i wykonawcami licznych prac związanych z ochroną roślin *in situ* i *ex situ*, obejmujących m.in. reintrodukcję i metaplantację rzadkich i ginących gatunków roślin. Zajmują się również ochroną zbiorowisk roślinnych i krajobrazu roślinnego. Dokumentują szatę roślinną na obszarach zurbanizowanych i prowadzą biologiczną rekultywację obszarów antropogenicznie zniekształconych. Wykonują także prace badawcze poświęcone taksonomii, genetyce, fizjologii, fitochemii i farmakognozji.

W latach 90. XX wieku Sekcja organizowała najczęściej jednodniowe seminaria w różnych ogrodach botanicznych lub stacjach terenowych, poświęcone wymianie doświadczeń i prezentacji problematyki poszczególnych ogrodów:

1. Ogród Botaniczny UJ w Krakowie, 15 stycznia 1992 r., *Problemy uprawy roślin szklarniowych*;
2. Ogród Botaniczny UJ w Krakowie, 18 marca 1992 r., *Problemy nomenklatury łacińskiej i polskiej stosowanej w Ogrodach Botanicznych*;
3. Stacja Biologiczna UJ w Ochotnicy Górnej (Gorce, Pieniny), 8–10 czerwca 1992 r., *Rośliny rzadkie i zagrożone – praktyczne aspekty ochrony in situ i ex situ*;
4. Ogród Botaniczny we Wrocławiu, 6 listopada 1992 r., *Problemy uprawy storczyków i ananasowatych*;
5. Ogród Botaniczny PAN w Powsinie, 29 czerwca 1993 r., *Najnowsze metody ochrony roślin przed chorobami i szkodnikami*;
6. Ogród Botaniczny UJ w Krakowie, 29 września 1993 r., *80-lecie Instytutu Botaniki UJ*, sesja naukowa przedstawiająca działalność i problematykę badawczą Instytutu wraz z Ogrodem Botanicznym;
7. Ogród Botaniczny PAN w Powsinie, 12 października 1994 r., *Uprawy roślin tropikalnych oraz zastosowanie automatycznej regulacji do utrzymywania optymalnych warunków środowiska w nowoczesnych szklarniach*;

8. Ogród Botaniczny we Wrocławiu, 18 marca 1997 r., *Działalność edukacyjna ogrodów botanicznych*;
9. Arboretum w Przelewicach – 22–24 marca 1999 r., *Wiosenne seminarium prezentujące historię i działalność Arboretum w Przelewicach*.

Wyniki badań prowadzonych w ogrodach botanicznych prezentowane były podczas Zjazdów PTB oraz na wielu innych konferencjach krajowych i międzynarodowych (Tab. 11.6.2.). Członkowie Sekcji byli współtwórcami lub czynnymi uczestnikami zjazdów ogrodów botanicznych organizowanych przez Radę Ogrodów Botanicznych i Arboretów oraz stowarzyszenia będące jej sukcesorami.

Tabela 11.6.2. Wykaz wybranych zjazdów i konferencji ogrodów botanicznych w latach 2003–2021, w których uczestniczyli lub które współorganizowali członkowie Sekcji

Data i miejsce	Tytuł konferencji Współorganizatorzy
14–17 IX 2003, Łódź	XXXIV Zjazd Ogrodów Botanicznych <i>Udział polskich ogrodów botanicznych w utrzymaniu, ochronie i popularyzacji zagrożonych roślin ze stref klimatu ciepłego</i> (z okazji 30-lecia istnienia Ogrodu Botanicznego w Łodzi i inauguracji działalności Palmiarni Łódzkiej) OB w Łodzi; ROBiA
9–11 X 2006, Przelewice	Ogólnopolska Konferencja <i>Ogrody botaniczne w Unii Europejskiej – nowe zadania i wyzwania</i> Arboretum w Przelewicach; ROBiA
15–16 X 2007, Kielce	Ogólnopolska Konferencja <i>Znaczenie nowych ogrodów botanicznych dla lokalnych społeczności i rozwoju regionalnego</i> Geopark Kielce; ROBiA
6–7 X 2008, Gołuchów	XXXVII Zjazd Ogrodów Botanicznych w Polsce. Tematyka zjazdu poświęcona: dendrologii, szkółkarstwu, działalności arboretów w szczególności leśnych Arboretum w Gołuchowie; ROBiA
5–8 X 2009, Poznań	XXXVIII Zjazd Polskich Ogrodów Botanicznych pod patronatem Rady Ogrodów Botanicznych w Polsce połączony z konferencją pt. <i>Gromadzenie i wykorzystanie kolekcji roślin użytkowych w kraju</i> Ogród Roślin Lecznicych Instytutu Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich; Ogród Botaniczny UAM Poznań, Sekcja Ogrodów Botanicznych i Arboretów PTB; ROBiA
23 V 2010, Lublin	Konferencja i Zjazd Ogrodów <i>Polskie Ogrody Botaniczne w dobie globalnych zmian klimatu</i> połączone z obchodami 45-lecia Ogrodu Botanicznego UMCS w Lublinie OB UMCS w Lublinie; ROBiA
11–13 X 2010, Mikołów– Radzionków	Seminarium <i>Rośliny i klimat</i> oraz konferencja <i>Zrównoważony rozwój – w poszukiwaniu nowych możliwości</i> , konferencja <i>Zadania ogrodów botanicznych w ochronie różnorodności biologicznej na terenach siedlisk zastępczych</i> Śląski OB w Mikołowie; ROBiA
11–14 X 2011, Hża–Starachowice–Marcule	Ogólnopolska Konferencja <i>Lasy dla ludzi – ogrody botaniczne dla lasów</i> . Konferencja z okazji Międzynarodowego Roku Lasów Lasy Państwowe, ROBiA
27–29 VI 2012, Wirty	Konferencja <i>Ogrody botaniczne w realizacji celów globalnej strategii ochrony roślin GSPC 2020</i> Arboretum w Wirtach; ROBiA
19–21 IX 2013, Kraków	Ogólnopolska Konferencja <i>Kierunki i możliwości rozwoju ogrodów botanicznych i arboretów w Polsce XXI w.</i> odbywająca się w trakcie spotkania Jubileuszowego (60-lecie powstania Instytutu Botaniki PAN; 100-lecie powstania Instytutu Botaniki UJ; 230-lecie założenia Ogrodu Botanicznego UJ w Krakowie) OB UJ w Krakowie; ROBiA
30 VI–4 VII 2014, Warszawa	Ogólnopolska Konferencja pt. <i>Różnorodność biologiczna Polski a Światowy Strategiczny Plan Bio-różnorodności 2011–2020 – nowe wyzwania i zadania dla ogrodów botanicznych oraz banków genów</i> PAN OB-CZRB w Powsinie; ROBiA
9–11 VI 2015, Lublin	Ogólnopolska Konferencja <i>Spoleczne, ekonomiczne i środowiskowe uwarunkowania funkcjonowania współczesnych ogrodów botanicznych</i> organizowaną w ramach XLIV Zjazdu Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce z okazji Jubileuszu 50-lecia Ogrodu Botanicznego UMCS OB UMCS w Lublinie; ROBiA

Tabela 11.6.2. Wykaz wybranych zjazdów i konferencji ogrodów botanicznych w latach 2003–2021, w których uczestniczyli lub współorganizowali członkowie Sekcji (cd.)

Data i miejsce	Tytuł konferencji Współorganizatorzy
9–13 IX 2015, Poznań	II Międzynarodowa Konferencja o ochronie roślin <i>ex situ</i> – omówienie problemów i rozwiązań oraz VIII Międzynarodowa Konferencja Ogródów Botanicznych regionu Morza Bałtyckiego organizowane w ramach XLV Zjazdu Ogródów Botanicznych i Arboretów w Polsce z okazji Jubileuszu 90-lecia Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu OB UAM w Poznaniu; ROBiA
13–16 VI 2016, Koryciny	Ogólnopolska Konferencja Naukowa <i>Kolekcje roślin użytkowych w świetle globalnej strategii ochrony świata roślin 2020</i> OB w Korycinach; ROBiA
18–21 IX 2017, Kielce	Ogólnopolska Konferencja Naukowa <i>Spoleczna rola ogrodów botanicznych w rozwoju miast</i> Geopark Kielce; ROBiA
9–14 IX 2018, Warszawa	X Światowy Kongres Edukacyjny Ogródów Botanicznych <i>Bringing nature to the city. Celebrating of 200 anniversary of the University of Warsaw Botanic Garden</i> oraz XLVIII Zjazd Ogródów Botanicznych i Arboretów OB UW w Warszawie; ROBiA
9–12 VI 2019, Poznań	International Conference on Accessibility <i>Botanical garden: A green world for everyone! Educational activities for visitors with special needs in green spaces</i> , The 11 th International Meeting and Conference of Botanic Gardens Network from the Baltic Sea Region, XLIX Zjazd Ogródów Botanicznych i Arboretów w Polsce (XLIX Conference of the Botanic Gardens and Arboreta in Poland) <i>Ogród Botaniczny: Zielony świat dla każdego! Działania edukacyjne dla zwiedzających o specjalnych potrzebach w przestrzeniach zielonych</i> OB UAM w Poznaniu; ROBiA

OB – Ogród Botaniczny; ROBiA – Rada Ogródów Botanicznych i Arboretów

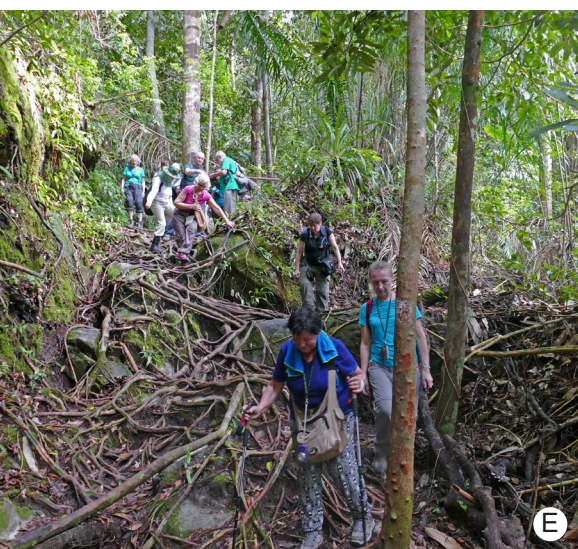
11.6.3. Inne szczególne osiągnięcia Sekcji na przestrzeni ostatnich 35 lat

Od roku 2001 specjalnością Sekcji stały się zagraniczne seminaria terenowe organizowane wspólnie z Ogirodem Botanicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Głównym tematem większości wyjazdów była wiosenna flora oraz ogrody botaniczne krajów basenu Morza Śródziemnego. Oprócz tego zorganizowano szereg wypraw do północnej Europy (Norwegia, Szwecja), Gruzji, Meksyku, a nawet na Borneo, do Brazylii i RPA, by zobaczyć w warunkach *in situ* gatunki rosnące w szklarniach polskich ogrodów botanicznych. W 30 wyprawach zagranicznych udział wzięło w sumie 1207 botaników i ogrodników, a także zoologów, sympatyków ogrodów botanicznych oraz osób zainteresowanych przyrodą (Tab. 11.6.3; Ryc. 11.6.5A–F). Trwałym efektem tych wypraw jest kilka tysięcy arkuszy zielnikowych zebranych głównie dla zielnika Instytutu Botaniki UJ, liczne publikacje botaniczne i zoologiczne wykorzystujące obserwacje poczynione w trakcie seminariów terenowych, a także bogate zbiory materiałów fotograficznych i filmowych wykorzystywanych do celów dydaktycznych i edukacyjnych w uczelniach i Ogirodach Botanicznych w całej Polsce. Kontakty nawiązane z Ogirodami Botanicznymi odwiedzanymi podczas seminariów umożliwiły pozyskanie okazów roślin oraz nasion, które wzbogaciły kolekcje wielu polskich ogrodów botanicznych.

W dniach od 7 do 10 lipca 2021 r. odbyło się I Krajowe Seminarium Terenowe Sekcji na Podlasiu. Głównym tematem były dwa ogrody botaniczne: Podlaski Ogród Ziołowy (prywatny Ogród Botaniczny pana dr Mirosława Angielczyka w Korycinach), oraz *Ogród roślin zdatnych do zażycia lekarskiego* wg ks. Krzysztofa Kluka w Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu. W programie była też krótka wycieczka botaniczna na ścieżkach edukacyjnych Narwiańskiego Parku Narodowego, a w drodze powrotnej wizyta w Ogirodzie Botanicznym UMCS w Lublinie. Udział wzięło 27 osób (Ryc. 11.6.6).

Tabela 11.6.3. Wykaz zagranicznych i krajowych seminariów terenowych Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów PTB w latach 2001–2021

Data i kraj	Temat	Liczba uczestników
18–23 VI 2001, Czechy	<i>Ogrody Botaniczne Czech</i>	44
25 IV–4 V 2002, Grecja	<i>Flora śródziemnomorska i górską Grecji</i>	48
24 IV–4 V 2003, Grecja	<i>Krajobrazy botaniczne Grecji</i>	49
30 V–8 VI 2003, Chorwacja	<i>Roślinność śródziemnomorska i górską oraz ogrody botaniczne Chorwacji</i>	48
24 IV–5 V 2004, Grecja	<i>Roślinność śródziemnomorska Peloponezu</i>	47
3–13 VI 2004, Chorwacja	<i>Parki Narodowe oraz roślinność śródziemnomorska i górską Chorwacji</i>	47
22 IV–6 V 2005, Sycylia	<i>Ogrody botaniczne oraz roślinność śródziemnomorska i terenów wulkanicznych Sycylii</i>	49
23 IV–6 V 2006, Sardynia	<i>Roślinność śródziemnomorska i górską Sardynii</i>	48
21 IV–5 V 2007, Włochy – Sycylia, Kalabria, Basilicata, Pulia	<i>Ogrody włoskie oraz roślinność południowych Włoch</i>	55
20 IV–4 V 2008, Korsyka	<i>Przyroda Korsyki i ogrody botaniczne wybrzeża Morza Liguryjskiego</i>	56
28 V–8 VI 2008, Korsyka	<i>Ogrody botaniczne i historyczne Lazurwego Wybrzeża oraz przyroda wiosennej Korsyki</i>	23
18 IV–3 V 2009, Hiszpania	<i>Katalonia i Andaluja – szata roślinna i krajobrazy kulturowe</i>	53
1–5 VII 2009, Austria	<i>Ogrody i parki Wiednia</i>	43
24 IV–9 V 2010, Grecja	<i>Przyroda śródziemnomorska i górską Grecji</i>	49
9–24 VII 2010, Norwegia	<i>Fiordy, Lofoty i Nordkapp</i>	47
24 II–10 III 2011, Izrael	<i>Szata roślinna i krajobrazy kulturowe Ziemi Świętej</i>	41
27 IV–9 V 2011, Sardynia	<i>Szata roślinna oraz krajobrazy geologiczne i kulturowe Sardynii</i>	42
19 IV–7 V 2012, Portugalia, Hiszpania	<i>Przemiany antropogeniczne szaty roślinnej południowej części Półwyspu Iberyjskiego</i>	52
12–27 XI 2012, Meksyk	<i>Przyroda i krajobrazy kulturowe Meksyku</i>	16
26 IV–11 V 2013, Kreta	<i>Szata roślinna i endemity Kreta</i>	46
25 IV–10 V 2014, Baleary–Minorka, Majorka	<i>Szata roślinna i ogrody botaniczne Balearów</i>	46
24 IV–9 V 2015, Grecja, Albania	<i>Szata roślinna i botaniczne rarytasy Grecji (Peloponez) i Albanii</i>	47
26 VI–8 VII 2015, Gruzja	<i>Góry, zabytki, przyroda</i>	15
23 IV–8 V 2016, Malta, Sycylia	<i>Roślinność śródziemnomorska, parki narodowe i ogrody historyczne południowych Włoch i Malty</i>	44
2–19 XI 2016, Borneo, Singapur	<i>Flora tropikalna wyspy Borneo oraz ogrody Singapuru</i>	16
26 IV–9 V 2017, Teneryfa, Gran Canaria, Gomera	<i>Endemiczna flora Wysp Kanaryjskich</i>	33
25 IV–7 V 2018, Cypr	<i>Endemiczna i śródziemnomorska flora Cypru oraz kolekcje i organizacja cypryjskich ogrodów botanicznych</i>	25
15–28 IX 2018, Brazylia	<i>Flora i fauna Pantanal oraz Parku Narodowego Iguazu</i>	21
27 IV–12 V 2019, Hiszpania, Portugalia	<i>Od Atlantyku do Morza Śródziemnego – górską i śródziemnomorska flora północnej Hiszpanii i Portugalii</i>	46
21 XI–7 XII 2019, Republika Południowej Afryki	<i>Afryka Południowa – parki narodowe i ogrody botaniczne</i>	11
7–10 VII 2021, Polska, Podlasie	<i>I Krajowe Seminarium Terenowe Sekcji Ogrody Botaniczne Podlasia</i>	27
Sumaryczna liczba uczestników		1234

Ryc. 11.6.5. Zagraniczne seminaria terenowe Sekcji Ogrodów Botanicznych i Arboretów. Sardynia, 2006 r. Danuta Zdebska, Zbigniew Dzwonko, Adam Zajac „botanizują” na wysepce Caprera (A) (fot. M. Lankosz-Mróż); Portugalia, 2012 r, Półwysep Cabo de Gata. Zdjęcie grupowe nad Oceanem Atlantyckim (B) (fot. A. Mróż); Kreta, 2013 r. Zdjęcie zbiorowe uczestników na tle masywu Olimpu w drodze do portu w Pireusie. (C) (fot. A. Mróż); Grecja, 2015 r. Peloponez. Bogdan Zemanek na półwyspie Mani prezentuje okaz *Matthiola sinuata* (D) (fot. A. Mróż); Borneo, 2016 r. Wędrówka w tropikalnym lesie w Parku Narodowym Bako, pierwsza idzie Urszula Nawrocka-Grzeškowiak (E) (fot. M. Lankosz-Mróż); Wyspy Kanaryjskie, 2017 r. Zdjęcie uczestników na tle wulkanu Teide, Teneryfa (F) (fot. M. Lankosz-Mróż)

Ryc. 11.6.6. I Krajowe Seminarium Terenowe Sekcji na Podlasiu (lipiec 2021 r.). W dolinie rzeki Narwi. Wycieczka botaniczna na ścieżkach edukacyjnych Narwiańskiego Parku Narodowego (fot. M. Lankosz-Mróż)

Ogrody botaniczne i arboreta stanowią unikalne miejsce dla organizowania pogadanek, wykładów i ćwiczeń dla dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów, studentów, uniwersytetów trzeciego wieku; generalnie szerokiej społeczności. Jednym z ich ważniejszych zadań, oprócz tradycyjnej funkcji naukowo-dydaktycznej, jest wprowadzanie i rozbudowywanie oferty szeroko rozumianej edukacji przyrodniczej. Sekcja wnosi twórczy wkład w poszerzanie działalności ogrodów o funkcje turystyczno-kulturalne. Związane jest to z koniecznością dostosowania do zmian w charakterze wymagań publiczności zwiedzającej ogrody. Te nowe tendencje znajdują wyraz w postaci organizacji koncertów, występów artystycznych, wystaw, wernisaży, plenerów malarskich i fotograficznych oraz innych imprez kulturalnych. Dzięki temu tworzą się szczególne miejsca łączące ze sobą naukę i sztukę oraz przyrodę i kulturę.

11.6.4. Podsumowanie

Działająca od prawie 50 lat Sekcja Ogrodów Botanicznych i Arboretów PTB stanowi forum wymiany wiedzy przyrodniczej dla pracowników ogrodów botanicznych oraz propagowania jej wśród całego społeczeństwa. Wybory jej Zarządów odbywają się głównie na posiedzeniach Sekcji w ramach Zjazdów PTB. W swej historii Sekcja zorganizowała wiele seminariów poświęconych wymianie doświadczeń i prezentacji problemów ogrodów botanicznych. Jej członkowie byli współtwórcami lub uczestnikami corocznych zjazdów i konferencji ogrodów botanicznych organizowanych przez Radę Ogrodów Botanicznych i Arboretów w Polsce, która powstała z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Od 2001 r. specjalnością Sekcji stały się wiosenne seminaria terenowe organizowane głównie w krajach basenu Morza Śródziemnego. Jednym z najistotniejszych zadań członków Sekcji w przyszłości jest uczestnictwo w tworzeniu i utrzymywaniu jak najbogatszych i najbardziej różnorodnych kolekcji roślinnych. Wiąże się to z rosnącą potrzebą ochrony i zachowania ginących składników flory. Kolejnym wyzwaniem jest poszerzanie działalności naukowo-dydaktycznej i popularyzatorskiej ogrodów botanicznych o funkcje kulturotwórcze.